PARTICULARITĂȚILE MOTIVAȚIEI PENTRU ÎNVĂȚARE LA TINERI ȘI ADULȚI: CADRUL NONFORMAL

Natalia TOMA
CZU: 37.015.3-053.8 *nataliatoma2007@gmail.com*

Diagnosticarea motivației/motivelor de învățare nonformală la adulți este un proces complex, care necesită strategii și instrumentar specific. Metodele și procedurile de diagnosticare trebuie să asigure relevanța motivației efective, dar nu a celei presupuse, invocate ce ar corespunde doar normelor sociale așteptate, „motivele sunt conștientizate doar în mod obiectiv, prin analiza activității, dinamicii ei” [1, p.204].

În corespundere cu abordarea naturii și structurii motivației, se utilizează diferite metode: directe, indirecte și complexe (testul Rorschach, testul asocierii proiective logice PALT, testul T.A.T. Myrrai etc.). Pentru diagnosticarea motivelor de învățare, inclusiv nonformale, la tineri și adulți cel mai frecvent sunt aplicate metodele interviului și chestionării personale. În calitate de instrumente privind diagnosticarea diferitelor aspecte ale motivației învățării, în general, și celei nonformale, în special, se aplică următoarele chestionare: „*Studierea motivelor activității de învățare a studenților*” (A.A. Rean, V.A. Iakunin); „*Motivația învățării universitare*” (T.I. Iliin); „*Chestionarul conformității profesionale*” (L.N. Kabardovoi) și altele.

De menționat că motivația adulților este mult mai „ascunsă” decât cea a tinerilor. Caracterul mai amplu și mai profund al studiilor în domeniul motivației învățării la adulți este determinat de următorii factori: includerea relativ plenară a adulților în sistemul relațiilor sociale; amploarea felurilor de activitate în care sunt antrenați adulți; complexitatea motivației propiu-zise a adulților. Privită ontogenetic, motivația învățării se formează dintr-un șir de declanșatori ce se modifică și interacționează permanent. De aceea, formarea motivației nu constituie, pur și simplu, amplificarea atitudinii pozitive sau negative față de învățare, dar complicarea structurii sferei motivaționale, aflată în spatele acestui proces, a declanșatorilor incluși în

sfera motivațională, apariția unor relații noi, mai complexe, uneori chiar contradictorii, între acești declanșatori [2, p.225].

Așadar, după cum deja am menționat, studierea și diagnosticarea motivelor de învățare nonformală la tineri și adulți este un proces complex și necesită mai multe activități sistemice și instrumentar diferit. În cadrul acestui express-studiu, noi ne vom axa numai pe unele aspecte ale problemei motivației de învățare la tineri și adulți. În acest sens, am evidențiat următoarele variabile comune pentru toate categoriile de tineri și adulți: participare în activitățile de instruire nonformală; nevoile de participare în activitățile de instruire nonformală; formele de instruire nonformală a tinerilor și a adulților.

Scopul acestui studiu ține de stabilirea unor tendințe generale în raport cu variabilele identificate și un eșantion de respondenți limitat ca număr pe diferite categorii de tineri și adulți. Dacă constituirea grupurilor de respondenți cu referire la studenții și adulții incluși în activitatea profesională și care sunt obligați să realizeze cursuri de formare continuă conform legii, n-a fost o problemă, pe când constituirea grupurilor de respondenți tineri neimplicați în procesul de studii și adulți neimplicați în activitatea profesională, de regulă pensionari, a provocat mai multe probleme, una din ele ține de imposibilitatea de a aduna aceste categorii de respondenți într-un loc în același timp și care sunt deja implicați în diferite activități de educație nonformală. De aceea, aceste categorii de respondenți au fost aleși și chestionați în mod individual. În urma unor interviuri și chestionărilor respondenților din diferite categorii de tineri și adulți, am obținut următoarele rezultate cu referire la:

1. Studenții din sistemul de învățământ superior

Din numărul total de respondenți (120 de studenți) numai 20% au remarcat că participă într-o formă sau alta în educația nonformală: cercuri artistice, colective artistice, secții sportive, cluburi de dezbateri etc. Totodată, majoritatea dintre ei au remarcat că și-ar dori să fie incluși în diferite activități de educație nonformală (60-70%), însă, remarcă ei, nu sunt create condiții în acest sens sau nu cunosc opțiunile existente. Dintre acei care sunt implicați în activitatea de instruire nonformală au remarcat că alegerea lor a activităților

respective a ținut de necesitatea realizării intereselor și capacităților lor, nevoilor de comunicare și petrecere a timpului liber.

2. Tinerii neimplicați în studii și numai unii dintre ei sunt implicați în activitatea profesională *(majoritatea dintre ei nu dispun nici de o meserie)*

Din numărul total de respondenți (34 de tineri) numai 15% au remarcat că participă în diferite activități de educație nonformală permanent în secțiile sportive sau în cercuri artistice. Pe de altă parte, 80% dintre ei ar dori să participe în acest proces și, în primul rând, în activități de instruire nonformală, privind obținerea unor meserii simple: masor, coafor, casieriță ș.a. Reprezentanții acestui grup, ca și respondenții grupului precedent, au remarcat lipsa condițiilor și oportunităților de a se încadra în diferite forme de educație nonformală. Din lista motivelor pentru învățare nonformală au evidențiat următoarele: *nevoia de a obține o meserie, nevoia de comunicare, nevoia de petrecere a timpului liber*.

3. Adulții implicați în activitatea profesională și, implicit, în activitatea de formare continuă prin diferite forme

Din numărul total de respondenți (80 de adulți – cadre didactice) 100% au remarcat că participă permanent în diferite modele de formare profesională continuă: cursuri de formare continuă (o dată la trei ani sau pe parcursul a trei ani), conferințe/seminare, schimb de experiențe etc. Motivele dominante pentru formarea continuă a acestui grup de respondenți le-am clasificat în felul următor: *creștere și perfecționare profesională* – 75%, *nevoia de cunoaștere a inovațiilor și de adaptare la schimbări* – 62%, *nevoia de comunicare* – 40%, *nevoia de schimb de experiență* – 60%. Prezintă interes și răspunsurile respondenților privind locul nevoilor personale, nevoilor instituționale și nevoilor naționale privind formarea profesională continuă: *nevoilor personale* – 60%, *nevoilor instituționale* – 20% și *nevoilor naționale* – 75%.

Totodată, am obținut rezultate opuse privind chestionarea adulților implicați în activitatea profesională pe dimensiunea participării în formarea continuă privind cultura generală (activitate nonprofesională). În acest sens, numai 10% de respondenți au remarcat că participă la diferite activități nonformale, de regulă, artistice și sportive.

Deși majoritatea dintre ei au remarcat că ar dori să complementeze activitatea profesională cu activități artistice, tehnologice, sportive etc. Însă lipsa totală de timp liber devine impedimentul cel mai important, în acest sens, dar și lipsa oportunităților și opțiunilor relevante.

4. Adulții neimplicați în activitatea profesională, de regulă, pensionarii și șomerii

Din numărul total de intervievați/chestionați respondenți din această categorie de adulți (35 de adulți) numai 8% au participat sau participă la diferite activități de formare a culturii generale/dezvoltării personale: două persoane fac șah, o persoană face sport (tenis de masă). În acest sens, am dedus două tendințe/opțiuni: pe de o parte, adulții de această categorie remarcă că nimeni nu are grijă de ei, în acest sens, și ei își doresc să participe activ în diferite activități conform intereselor și capacităților lor, iar pe de altă parte, nu cred în posibilitățile reale, în acest sens, și nu manifestă niciun activism de a găsi oportunități de a se implica în activitățile de educație nonformală.

Unele concluzii: 1) problema studierii motivelor de instruire nonformală a tinerilor și a adulților rămâne una actuală și importantă și pentru viitor; 2) diversitatea manifestării motivelor de instruire nonformală la diferite grupuri de tineri și adulți presupune abordări specifice atât în plan psihologic, cât și în plan andragogic; 3) rezultatele obținute în cadrul acestui studiu permit să identificăm unele tendințe importante pentru construirea unor politici în domeniul educației nonformale a tinerilor și a adulților: nivelul scăzut de implicare a adulților în activitățile de instruire nonformală devine un impediment în crearea unei societăți bazate pe cunoaștere, dar și în realizarea eficientă a educației pe parcursul vieții; nivelul înalt de nevoi ale tinerilor și ale adulților privind participarea în activitățile de educație nonformală; nivelul scăzut de oportunități și opțiuni pentru unele categorii de adulți privind implicarea în activități de educație nonformală.

Referințe:

1. BLÂNDUL, V.C. *Bazele educaţiei non-formale*. Cluj-Napoca: MEGA, 2015.
2. ЗИМНЯЯ, И.А. *Педагогическая психология*. Москва: Логос, 2002.
3. ЛЕОНТЬЕВ, А.Н. *Деятельность. Сознание. Личность.* Москва, 1975.